

12

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Nora Grotenfeltin toivomusponnosta koskien yhdenvertaisuuden seuraamista opiskeluhollossa

HEL 2023-015790 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Nora Grotenfeltin toivomusponnosta koskien mahdollisuutta seurata säännöllisesti palvelujen yhdenvertaista toteutumista ruotsinkielisissä kouluissa ja ryhtyä tarvittaessa korjaaviin toimiin:

“Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla on keinoja, joiden avulla voidaan säännöllisesti seurata opiskeluholton palvelujen yhdenvertaista toteutumista suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa. Laadukkaiden palvelujen tuottamisen, lakisääteisten velvoitteiden ja valtakunnallisten suositusten toteuttamisen edellytyksenä on riittävä henkilöstö. Opiskeluholton terveydenhoitajien, lääkäreiden, kuraattoreiden ja psykologien palvelujen yhdenvertaista toteutumista seurataan mitoitussuosituksen avulla. Suun terveydenhuollon opiskeluholton palvelun yhdenvertaista toteutumista seurataan äidinkielen mukaan saatavien peittävyystietojen avulla. Seurantatiedon perusteella ryhdytään tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin opiskeluholton palvelujen yhdenvertaisen toteutumisen edistämiseksi.

Opiskeluholton järjestäminen Helsingissä ja kansalliset mitoitussuositukset

Opiskeluholto on oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 3 §:n mukaan ensisijaisesti yhteisöllistä ja ennaltaehkäisevää toimintaa, jolla edistetään ja ylläpidetään hyvää oppimista ja hyvää psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia. Opiskeluholtoa toteutetaan yhteistyönä oppijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Yhteisöllinen opiskeluholto on kaikkien oppimisyhteisöissä työskentelevien yhteinen tehtävä ja sen toteutumisesta vastaa päiväkodin johtaja ja koulun tai oppilaitoksen rehtori/koulutuspäällikkö. Oppijoilla on myös oikeus yksilökohtaisiin opiskeluholtopalveluihin, jotka koostuvat esiopetuksen neuvolapalveluista, terveydenhoitajien ja lääkäreiden toteuttamasta koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä kuraattori- ja psykologipalveluista. Opiskeluholton ammattilaisten työtehtävät ja vastuut on määritelty laissa, valtakunnallisissa suosituksissa sekä Helsingin kaupungin alueellisessa opiskeluholto-suunnitelmassa (Kaupunginvaltuusto 13.12.2023, 283 §). Kyseiset määritelmät ovat samat opetuskielestä riippumatta.

Opiskeluhuollon järjestäminen Helsingissä

Helsingin kaupungilla on oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukainen opiskeluhuollon alueellinen suunnitelma, joka ohjaa opiskeluhuoltopalveluiden järjestämistä Helsingin alueella valtuustokausittain. Suunnitelman mukaan opiskeluhuollon tavoitteena on tasalaatuinen ja yhdenvertainen palvelu, myös kielellisestä näkökulmasta, opetuksen ja koulutuksen järjestäjästä riippumatta. Suunnitelman mukaan oppilailla on oikeus saada opiskeluhuoltopalveluja ja opiskeluhuoltokertomus omalla äidinkielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi.

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala (jatkossa sotepe-toimiala) vastaa yksilöllisen opiskeluhuollon kokonaisuuden järjestämisestä. Opiskeluhuollon palvelut tuotetaan yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan (jatkossa kasko-toimiala) kanssa. Sotepe-toimiala tuottaa opiskeluhuollon terveydenhoitaja-, lääkäri- ja suun terveydenhuollon palvelut. Kasko-toimiala tuottaa opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskeluhuollon palvelut ovat saatavilla suomeksi ja ruotsiksi. Ruotsinkielistä opiskeluhuoltoa tarjotaan ruotsinkielisissä oppilaitoksissa (25:ssä esi- ja perusopetuksen toimipisteessä ja kolmessa lukiossa) ja suun terveydenhuollon ruotsia puhuvien ammattilaisten toimesta.

Opiskeluhuoltopalveluja kohdennetaan opiskeluhuoltosuunnitelman mukaisesti huomioiden erilaiset periaatteet ja tarpeet, kuten esimerkiksi eri alueiden sosioekonominen asema, erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden määrä sekä vieraskielisten oppijoiden osuus.

Kansalliset mitoitussuosituks

Opiskeluhuollon palvelujen henkilöstömitoituksia ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 a § sekä Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (jatkossa THL) suositusten mukaiset mitoitukset. Mitoitussuosituks

Ammatit	Esiopetus	Perusopetus	Toinen aste
<i>Terveidenhoitajat</i>	320(neuvolaikäiset)	460	570
<i>Lääkärit</i>	2270(neuvolaikäiset)	2100	1800
<i>Kuraattorit</i>	-	670	670
<i>Psykologit</i>	-	780	780

Suun terveydenhuollon osalta henkilöstömitoitusta opiskeluhuollossa ei ole säädetty laissa tai alueellisessa opiskeluhuoltosuunnitelmassa. Lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta on kuitenkin säädetty valtioneuvoston asetuksessa (338/2011). Asetuksen mukaan kunnan on järjestettävä oppilaille suun terveystarkastus ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla sekä opiskelijalle vähintään kerran opiskeluaikana.

Opiskeluhuollon palvelujen yhdenvertaisen toteutumisen seurannan nykytila ja seurannan perusteella tehdyt havainnot

Opiskeluhuollon palvelujen yhdenvertaista toteutumista seurataan säännöllisesti opiskeluhuollon terveydenhoitajien, lääkäreiden, kuraattoreiden ja psykologien kansallisten mitoitussuosituksen täyttymisellä oppilaitoskohtaisesti. Suun terveydenhuollossa yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan tarkastelemalla asetuksen mukaisten suun terveystarkastusten peittävyystietoja äidinkielen mukaan.

Opiskeluhuollon mitoitussuosituksen toteutuminen ja suun terveystarkastusten peittävyys Helsingissä

Kevätlukukaudella 2024 koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajien määrä on mitoitussuosituksen mukainen. Kokonaisuutta tarkasteltaessa suomen- ja ruotsinkielisten oppilaitosten osalta mitoitusten täyttymisessä ei ole merkittävää eroa. Kesäkuussa 2024 suomenkielissä oppilaitoksissa (perus- ja toinen aste yhteensä) oli 488 oppilasta / kokoaikainen terveydenhoitaja ja ruotsinkielisissä oppilaitoksissa (perus- ja toinen aste yhteensä) 483 oppilasta / kokoaikainen terveydenhoitaja.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkäriytyössä ja resurssitilanteessa pääsääntöinen ongelma Helsingissä on ollut pätevän työvoiman rekrytoinnin vaikeudet. Vakansseja on ollut mitoitettuna useita vuosia tehtäviin enemmän kuin mitä on saatu täytettyä. Säännöllisestä rekrytoinnista huolimatta hakijoita avoimiin tehtäviin, määräaikaisiin tai vakituisiin, ei saada läheskään riittävästi. Ongelma on perusterveydenhuollossa yleinen ja yhteinen muiden hyvinvointialueiden kanssa. Päteviä terveydenhuollon työntekijöitä ja erityisesti lääkäreitä on entistä vaikeampi saada. Loppuvuoden 2023 ja kevätlukukauden 2024 aikana Helsingissä on ollut valmiuksia toteuttaa kouluterveydenhuollon ja opiskeluterveydenhuollon laajat lääkärin terveystarkastukset opetuskielestä riippumatta, joko omana toimintana tai ostopalvelutoimintana. Jokaiselle opiskelijalle ja koululaiselle, joka on käynyt terveydenhoitajan määräraikaistarkastuksessa, on tarjottu lakisääteinen lääkärin määräraikaistarkastus. Omavalvonnasta on todettavissa, että yhteydenottoja asiakkailta palautteiden tai muistutusten muodossa siitä, että koulu- tai opiskelu-

terveydenhuollon laajaan terveystarkastukseen lääkärille ei ole pääsyt, ei ole vuoden 2024 aikana tullut koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkäripalveluihin.

Opiskeluhuollon psykologeista on pulaa sekä suomen- että ruotsinkielisissä oppilaitoksissa. Psykologipalvelua on hankittu ostopalveluna ja lisäksi psykologisten tutkimusten tekemisessä on hyödynnetty psykologien konsultaatiotiimiä. Psykologipulan vuoksi kouluissa on lisätty viimeisen vuoden aikana kuraattoreiden määrää, ja kuraattoreiden määrä suhteessa oppilasmäärään onkin ylittänyt kansalliset suositukset niin suomen- kuin ruotsinkielisissä oppilaitoksissa.

Helsingiläiset lapset ja nuoret saavat kehoitteen varata ajan suun tarkastukseen neljä kertaa peruskoulun ja yhden kerran toisen asteen opintojen aikana. Kehotus ajan varaamiseen lähetetään lapsen äidinkielellä. Vuonna 2023 peittävyysluvut olivat ruotsinkielisten 0–17-vuotiaiden osalta 1–8 prosenttiyksikköä matalammat kuin suomenkielisten samanikäisten peittävyysluvut.

Opiskeluhuollon palvelujen yhdenvertaisen toteutumisen säännöllinen seuranta osana omavalvontaa

1.1.2024 astui voimaan valvontalaki (741/2023), joka edellyttää Helsinkiä ja hyvinvointialueita toteuttamaan omavalvontaa ja omavalvonnan avulla saatujen tietojen raportointia aiempaa systemaattisemmin. Valvontalaki edellyttää tarvittaessa korjaamaan omavalvonnan avulla tietoon saadut mahdolliset epäkohdat.

Opiskeluhuollon omavalvontasuunnitelmaa ja sen perusteella toteutettavaa omavalvontaa ja raportointia kehitetään sotepe-toimialalla vastaamaan valvontalakia. Omavalvonnallinen seuranta ja raportointi sisältää muun muassa seurannan henkilöstömitoituksesta. Opiskeluhuollon henkilöstömitoituksen täyttymistä ja suun terveydenhuollon peittävyystietoja opiskeluhuollon tarkastusten osalta voidaan seurata osana omavalvontaa ja huomioida osana alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman seurantaa.

Vaikutusten arviointi

Opiskeluhoitopalvelut ovat ensisijaisesti ennaltaehkäiseviä toimia, joilla tuetaan lasten ja nuorten mahdollisuutta toimivaan arkeen ja hyvään elämään. Henkilöstön saatavuus opiskeluhuollon palveluissa on ratkaiseva tekijä, jotta Helsingissä voidaan opiskeluhoitolaik mukaisesti edistää ja ylläpitää oppijoiden hyvää oppimista sekä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Henkilöstön saatavuus opiskeluhuollon palveluihin on haasteellista monella kansalliskielillä. Yksilöllistä opiskeluhoitoa tarjoavien ammattilaisten saatavuutta lisääviä toimenpiteitä on edistetty ja kehitetään edelleen vastaamaan lasten ja nuorten tarpeita.

Hallintosäännön 25 luvun 1 §:n mukaisesti Helsingin kaupungin palvelut on järjestettävä niin, että asukkaita pystytään palvelemaan heidän omalla kielellään, suomen tai ruotsin kielellä, kaikilla kaupungin tehtäväalueilla, ja että muutoinkin asukkaiden ja palvelujen käyttäjien kielelliset oikeudet turvataan. Helsingissä tehdään jatkuvaa työtä kielellisten oikeuksien toteuttamiseksi kaupungin kaikissa palveluissa. Yhdenvertaiset ja laadukkaat opiskeluhuollon palvelut, joita tarjoaa riittävä ja osaava henkilöstö, varmistavat oppijoiden kielellisten oikeuksien toteutumisen myös opiskeluhoitopalveluissa."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle Nora Grotenfeltin ja 71 muun valtuutetun kannattamasta toivomusponnosta koskien mahdollisuutta seurata säännöllisesti palvelujen yhdenvertaista toteutumista ruotsinkielisissä kouluissa ja ryhtyä tarvittaessa korjaaviin toimiin.

Toivomusponsi on esitetty kaupunginvaltuuston kokouksessa 13.12.2023, kun kaupunginvaltuusto hyväksyi Helsingin alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman (§ 283). Lausuntoa on pyydetty 22.10.2024 mennessä.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Sofie Klawér-Kallio, erityissuunnittelija, puhelin: 09 310 36375
sofie.klawer-kallio(a)hel.fi

Liitteet

1 Grotenfelt Nina, toivomusponsi, Kvsto 13.12.2023 asia 9

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano